

UNIVERSITATEA „NICOLAE TITULESCU” BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ

TEZĂ DE DOCTORAT

MIJLOACE DE PROTECȚIE A PERSOANELOR CONDAMNATE LA
PEDEPSE PRIVATIVE DE LIBERTATE

- Rezumat -

Conducător de doctorat,
Prof. univ. dr. Ioan CHIȘ

Student-doctorand,
Radu Florin GEAMĂNU

BUCUREȘTI

2017

PLANUL LUCRĂRII

CUVINTE CHEIE

ABREVIERI

CAPITOLUL I. INSTRUMENTE JURIDICE INTERNAȚIONALE CARE INTERESEAZĂ PROTECȚIA PERSOANELOR CONDAMNATE LA PEDEPSE PRIVATIVE DE LIBERTATE

Secțiunea 1. Scurte considerații introductive

§1. Precizări prealabile

§2. Dinamica efectivelor persoanelor private de libertate

Secțiunea a 2-a. Sistemul de protecție instituit de către Organizația Națiunilor Unite

§1. Declarația Universală a Drepturilor Omului

§2. Convenția internațională cu privire la drepturile civile și politice

§3. Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților

§4. Principiile Eticii Medicale

§5. Convenția Națiunilor Unite împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante

§6. Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare

§7. Principiile de bază pentru tratamentul deținuților

§8. Cooperarea internațională în vederea îmbunătățirii condițiilor din penitenciare

§9. Principiile cu privire la investigarea eficientă și documentarea torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante

§10. Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante

Secțiunea a 3-a. Sistemul de protecție instituit de către Consiliul Europei

§1. Precizări prealabile

§2. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și protocoalele adiționale

§3. Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante și protocoalele adiționale

§4. Recomandarea Comitetului de Miniștri nr. Rec(2006)2 din 11 ianuarie 2006 referitoare la Regulile Penitenciare Europene

§5. Rezoluții și recomandări ale Consiliului Europei

Secțiunea a 4-a. Sistemul de protecție instituit de către Uniunea Europeană

§1. Tratatul privind Uniunea Europeană

§2. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

§3. Cartea verde privind aplicarea legislației Uniunii Europene referitoare la detenție în cadrul justiției penale

§4. Jurisprudența Curții Europene de Justiție

§5. Instrumente, politici, programe desfășurate de Uniunea Europeană în domeniul condițiilor de detenție și al protejării persoanelor private de libertate

CAPITOLUL AL II-LEA. CADRUL NORMATIV NAȚIONAL PRIVIND PROTECȚIA PERSOANELOR CONDAMNATE LA PEDEPSE PRIVATIVE DE LIBERTATE

Secțiunea 1. Scurte considerații introductive

§1. Precizări prealabile

§2. §2. Abordare istorică asupra mijloacelor de protecție a persoanelor private de libertate în dreptul românesc

Secțiunea a 2-a. Constituția României

Secțiunea a 3-a. Codul penal și Codul de procedură penală

§1. Codul penal

§2. Codul de procedură penală

Secțiunea a 4-a. Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate

Secțiunea a 5-a. Acte normative subsecvente, secundare și terțiare, care conțin dispoziții privind protecția persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate

§1. Precizări prealabile

§2. H.G. nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal

§3. Ordine ale Ministrului Justiției

CAPITOLUL AL III-LEA. ANALIZA REGULILOR APLICABILE PERSOANELOR CONDAMNATE LA PEDEPSE PRIVATIVE DE LIBERTATE

Secțiunea 1. Scurte considerații introductive

§1. Precizări prealabile

§2. Structura analizei regulilor aplicabile persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate

Secțiunea a 2-a. Interzicerea supunerii la tortură, la tratamente inumane sau degradante ori la alte rele tratamente

§1. Cadrul legal

§2. Noțiunile de tortură, tratamente inumane sau degradante

§3. Examen al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

§4. Aspecte relevante din jurisprudența la nivel internațional

§5. Concluzii

Secțiunea a 3-a. Interzicerea discriminării

§1. Cadrul legal

§2. Interzicerea discriminării la nivelul Consiliului Europei

§3. Aspecte particulare privind persoanele condamnate la pedepse privative de libertate

§4. Examen al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

§5. Aspecte relevante din dreptul nord-american și jurisprudența la nivelul Uniunii Europene

§6. Concluzii

Secțiunea a 4-a. Libertatea conștiinței, a opiniilor și libertatea credințelor religioase

§1. Cadrul legal

§2. Aspecte generale privind libertatea conștiinței, a opiniilor și a credințelor religioase

§3. Aspecte particulare privind persoanele condamnate la pedepse privative de libertate

§4. Examen al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

§5. Jurisprudența națională

§6. Aspecte relevante din jurisprudența la nivel internațional și din dreptul nord-american

§7. Concluzii

Secțiunea a 5-a. Dreptul de petiționare și dreptul la corespondență

§1. Cadrul legal

§2. Dreptul de petiționare și dreptul la corespondență

§3. Măsurile pentru asigurarea dreptului de petiționare și a dreptului la corespondență

§4. Examen al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

§5. Jurisprudența națională

§6. Aspecte relevante din dreptul nord-american

§7. Concluzii

Secțiunea a 6-a. Dreptul de a vota

§1. Precizări prealabile

§2. Cadrul legal și analiza dreptului fundamental de a alege

§3. Aspecte particulare privind persoanele condamnate la pedepse privative de libertate

§4. Examen al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

§5. Jurisprudența națională

§6. Concluzii

CAPITOLUL AL IV-LEA. PROTECȚIA PRIN MIJLOACE DE DREPT SUBSTANȚIAL

Secțiunea 1. Scurte considerații introductive

Secțiunea a 2-a. Analiza circumstanței agravante privind discriminarea

§1. Prezentarea prevederilor legale și aspecte generale privind circumstanțele agravante

§2. Săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte

§3. Drept comparat

Secțiunea a 3-a. Supunerea la rele tratamente

§1. Precizări prealabile

- §2. Condițiile preexistente
- §3. Latura obiectivă
- §4. Latura subiectivă
- §5. Forme. Regim sancționator
- §6. Drept comparat

Secțiunea a 4-a. Tortura

- §1. Precizări prealabile
- §2. Condițiile preexistente
- §3. Latura obiectivă
- §4. Latura subiectivă
- §5. Forme. Regim sancționator
- §6. Drept comparat

Secțiunea a 5-a. Violarea secretului corespondenței

- §1. Precizări prealabile
- §2. Condițiile preexistente
- §3. Latura obiectivă
- §4. Latura subiectivă
- §5. Forme. Regim sancționator
- §6. Drept comparat

Secțiunea a 6-a. Împiedicarea exercitării libertății religioase

- §1. Precizări prealabile
- §2. Condițiile preexistente
- §3. Latura obiectivă
- §4. Latura subiectivă
- §5. Forme. Regim sancționator
- §6. Drept comparat

Secțiunea a 7-a. Împiedicarea exercitării drepturilor electorale

- §1. Precizări prealabile
- §2. Condițiile preexistente
- §3. Latura obiectivă
- §4. Latura subiectivă
- §5. Forme. Regim sancționator
- §6. Drept comparat

Secțiunea a 8-a. Aspecte procesuale

CAPITOLUL AL V-LEA. ACTIVITATEA JUDECĂTORULUI DE SUPRAVEGHERE A PRIVĂRII DE LIBERTATE

Secțiunea 1. Scurte considerații introductive

Secțiunea a 2-a. Terminologie. Desemnare și incompatibilitate

- §1. Terminologie
- §2. Desemnarea judecătorului de supraveghere a privării de libertate
- §3. Incompatibilitatea judecătorului de supraveghere a privării de libertate

Secțiunea a 3-a. Atribuțiile judecătorului de supraveghere a privării de libertate

- §1. Aprecieri generale

- §2. Competența judecătorului de supraveghere a privării de libertate
- §3. Soluționarea plângerilor deținuților privind exercitarea drepturilor
- §4. Soluționarea plângerilor privind stabilirea și schimbarea regimurilor de executare a pedepselor
- §5. Soluționarea plângerilor deținuților privind aplicarea sancțiunilor disciplinare
- §6. Participarea la procedura refuzului de hrană
- §7. Participarea la ședințele comisiei pentru liberare condiționată
- §8. Inspecțiile și controalele locurilor de deținere
- §9. Alte atribuții
- §10. Viabilitatea mecanismului de control exercitat de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate. Examen al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

Secțiunea a 4-a. Aspecte procedurale privind activitatea judecătorului de supraveghere a privării de libertate

- §1. Sesiizarea, primirea și înregistrarea plângerilor
- §2. Încheierea judecătorului de supraveghere a privării de libertate. Soluții. Comunicarea încheierilor
- §3. Examen al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului
- §4. Punerea în executare

Secțiunea a 5-a. Concluzii

CAPITOLUL AL VI-LEA. CONTESTAȚIA ÎMPOTRIVA ÎNCHEIERII JUDECĂTORULUI DE SUPRAVEGHERE A PRIVĂRII DE LIBERTATE

Secțiunea 1. Scurte considerații introductive

Secțiunea a 2-a. Sesiizarea, primirea și înregistrarea contestației

- §1. Competența materială a instanței
- §2. Titularul contestației. Instanța competentă
- §3. Depunerea și transmiterea contestației către instanța competentă

Secțiunea a 3-a. Procedura de judecată

- §1. Desfășurarea judecării
- §2. Soluția instanței. Comunicarea
- §3. Punerea în executare

Secțiunea a 4-a. Jurisprudența națională

Secțiunea a 5-a. Scurtă analiză a jurisprudenței Curții Constituționale

Secțiunea a 6-a. Concluzii

CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA

BIBLIOGRAFIE

CUVINTE CHEIE

- ✓ Drept execuțional penal
- ✓ Drept penal
- ✓ Declarația Universală a Drepturilor Omului
- ✓ Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților
- ✓ Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale
- ✓ Regulile Penitenciare Europene
- ✓ Curtea Europeană a Drepturilor Omului
- ✓ Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene
- ✓ Curtea de Justiție a Uniunii Europene
- ✓ Constituția României
- ✓ Codul penal
- ✓ Codul de procedură penală
- ✓ Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate
- ✓ Interzicerea supunerii la tortură, la tratamente inumane sau degradante ori la alte rele tratamente
- ✓ Interzicerea discriminării
- ✓ Libertatea conștiinței, a opiniilor și libertatea credințelor religioase
- ✓ Dreptul de petiționare și dreptul la corespondență
- ✓ Dreptul de a vota
- ✓ Judecătorul de supraveghere a privării de libertate
- ✓ Curtea Constituțională
- ✓ Î.C.C.J.

OBIECTUL ȘI UTILITATEA CERCETĂRII

Schimbările majore intervenite în ultimul deceniu al secolului XX în lume, în Europa și în sistemul comunist a adus în fața dreptului execuțional penal noi provocări privitoare la adaptarea sistemului sancționator la regulile penitenciare europene, la Regulile de la Beijing cu privire la executarea unor măsuri penale pentru minori, la convențiile privitoare la eliminarea torturii, tratamentelor inumane sau degradante. Convențiile amintite au adus în fața științei dreptului execuțional penal necesitatea evaluării globale a sistemului penal, a sistemului sancționator, a sistemului pedepselor și a aplicării lor, mai ales, în sistemul penitenciar, reevaluarea concepțiilor privind reeducarea, resocializarea, reinserția condamnaților și minorilor internați în centrele de reeducare.¹

Studiul de față, intitulat *Mijloace de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate*, are drept scop analizarea și prezentarea în detaliu a unui domeniu puțin explorat la nivelul literaturii de specialitate în România, respectiv mijloacele de protecție pe care la au la dispoziție persoanele condamnate la pedepse privative de libertate.

Demersul are drept punct de plecare legislația națională, însă cercetarea științifică întreprinde și o analiză la nivelul dreptului comparat și, deosebit de important, la nivelul standardelor internaționale și regionale (în special analiza jurisprudenței Curții de la Strasbourg), asigurându-se în permanență o trihotomie a studiului întreprins și, evident, o abordare care urmărește să îmbine aspectele teoretice și de legislație cu analiza detaliată a jurisprudenței naționale ori supra-naționale.

Lucrarea de față se dorește a fi o analiză asupra corespondenței legislației naționale cu standardele internaționale în domeniu, dar și cu legislația altor state, verificând modul în care statul român își îndeplinește obligațiile în materia protecției persoanelor private de libertate. Din această perspectivă, elementele cercetate și soluțiile avansate au la bază argumente derivate din analiza realizată pe trei paliere: legislație și jurisprudență internă, drept comparat, standarde și jurisprudență internațională, dezideratul fiind acela de a oferi, evident nu soluții unice și ultimative, ci soluții argumentate logico-juridic.

În final, apreciem că prezenta cercetare științifică prezintă interes atât în *plan academic*, în condițiile în care constituie prima lucrare care abordează integrat și unitar ansamblul mijloacelor de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate, cât și în *plan practic*, întrucât lucrarea interesează punerea efectivă și corectă în practică a dispozițiilor legale, a normelor și standardelor internaționale în domeniu, atât de către administrația penitenciară, cât și de către judecătorul de supraveghere a privării de libertate ori de către instanța de judecată, urmărind să asigure, finalmente, o aplicare unitară și echilibrată a normelor legale în materie.

¹ I. Chiș, *Drept execuțional penal. Istoria închisorilor. Executarea pedepselor carcerale*, Ed. Wolters Kluwer România, București, 2009, p. 205.

SCOPUL CERCETĂRII

Scopul lucrării rezidă în cercetarea științifică aprofundată a mijloacelor de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate, prin stabilirea unui cadru analitic, teoretic și practic, la elaborarea tezei fiind avute în vedere următoarele *obiective*:

- ✓ examinarea cadrului normativ internațional și național, realizată în cuprinsul Capitolelor I și al II-lea;
- ✓ realizarea unei analize științifice cu privire la regulile aplicabile persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate (principiile generale și unele drepturi ale persoanelor private de libertate), realizată în cuprinsul Capitolului al III-lea;
- ✓ analiza protecției persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate prin mijloace de drept substanțial, realizată în cuprinsul Capitolului al IV-lea;
- ✓ analiza mecanismului de protecție reprezentat de instituția judecătorului de supraveghere a privării de libertate (inclusiv contestația împotriva încheierii pronunțată de acest judecător), realizată în cuprinsul Capitolelor al V-lea și al VI-lea.

Analiza mijloacelor de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate este realizată printr-o abordare multi-disciplinară pregnantă, cuprinzând elemente importante care definesc dreptul execuțional penal și dreptul penal, analizate în relație cu elemente de drept constituțional și de drepturi ale omului.

Prezenta lucrare își propune aprofundarea, într-o primă încercare în literatura națională de specialitate, a sistemelor de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate, prin explicarea conceptelor esențiale și aprofundarea cercetării științifice multi-disciplinare pe marginea cadrului normativ și a jurisprudenței în materie. Din această perspectivă, *semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării* poate fi evidențiată prin raportare la o serie de elemente, dintre care menționăm:

- ✓ realizarea, pentru prima dată în literatura de specialitate națională, a unei analize a sistemelor de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate;
- ✓ examinarea comparativă a mijloacelor de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate, cu observarea, pe de o parte, a cadrului legislativ național actual și, pe de altă parte, a standardelor și recomandărilor cuprinse în instrumentele regionale și universale la care România este parte;
- ✓ fundamentarea teoretică, legislativă, dar și practică, jurisprudențială, cu privire la continuarea alinierii legislației naționale la standardele și recomandările internaționale.

Analiza se va realiza, cu precădere, prin atingerea următoarelor puncte de reper: legislația națională și raportarea acestei reglementări la elemente de drept comparat ori la instrumentele și standardele create în cadrul Consiliului Europei (o atenție deosebită fiind acordată analizei jurisprudenței C.E.D.O.), în dreptul Uniunii Europene (sistemul U.E.) și în sistemul creat de Organizația Națiunilor Unite (sistemul universal).

METODOLOGIA CERCETĂRII

În vederea atingerii obiectivelor propuse, cercetarea curentă a utilizat mai multe metode de cercetare, care, individual și în ansamblu, au permis o analiză profundă și consistentă a mijloacelor de protecție a persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate.

Astfel, metodologia cercetării se bazează cu precădere pe:

- ✓ *metoda analizei documentare*, utilizată pentru studiul și culegerea de informații din literatura de specialitate și din legislația națională și internațională;
- ✓ *metoda gramaticală*, utilizată pentru realizarea unei analize morfologice și sintactice a textului anumitor dispoziții legale;
- ✓ *metoda logică*, utilizată pentru interpretarea și corelarea dispozițiilor legale și raportarea acestora la jurisprudența în materie;
- ✓ *metoda istorică*, are a avut în vedere cercetarea evoluției istorice a unor instituții și dezvoltări jurisprudențiale (în special cele realizate la nivelul legislației naționale cu privire la instituția judecătorului de supraveghere ori cele realizate la nivelul jurisprudenței C.E.D.O.);
- ✓ *metoda comparativă*, utilizată pentru analiza, evaluarea și compararea cadrului normativ național cu instrumentele internaționale ori cu legislația altor state;
- ✓ *metoda teleologică* a fost utilizată pentru a deduce finalitatea unor reglementări și scopul urmărit de legiuitor;
- ✓ *metoda sistemică*, utilizată pentru stabilirea înțelesului unor norme juridice, dar și pentru coroborarea acestora cu alte norme care interesează alte instituții de drept ori chiar alte ramuri de drept.

Pentru efectuarea cercetării am utilizat atât surse primare (tratate, convenții, rapoarte), cât și surse secundare de cercetare, sub forma articolelor și lucrărilor de specialitate, cu observarea jurisprudenței naționale ori a unor instanțe supra-naționale.

STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL CERCETĂRII

Capitolul I. Instrumente juridice internaționale care interesează protecția persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate realizează un examen *al instrumentelor internaționale și regionale* la care România este parte (Organizația Națiunilor Unite, Consiliul Europei, Uniunea Europeană). Avem în vedere, *inter alia*, Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Națiunilor Unite împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, Protocolul Opțional la Convenția Națiunilor Unite împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, recomandările ori rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante.

Importanța analizei rezidă și din faptul că, așa cum a fost subliniat în literatura de specialitate, niciodată nu a existat în istoria statelor occidentale un consens precum cel actual în favoarea acceptării libertăților tradiționale.²

Capitolul al II-lea. Cadrul normativ național privind protecția persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate are rolul de a identifica prevederile normative cuprinse în legislația internă ce au relevanță în materia protecției persoanelor condamnate – fixarea cadrului legal național.

O astfel de prezentare este necesară, pe de-o parte pentru a realiza o imagine de ansamblu a tuturor instrumentelor juridice care interesează executarea pedepselor (alături de cele existente la nivel internațional), mai exact mecanismele de protecție a persoanelor private de libertate și, pe de altă parte, pentru a facilita realizarea, în capitolele următoare, a unei analize a conformității acestor mecanisme de control interne cu prevederile convențiilor, tratatelor, recomandărilor, standardelor ori a celorlalte instrumente juridice internaționale la care România este parte.

Capitolul al III-lea. Analiza regulilor aplicabile persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate conține o analiză a regulilor aplicabile persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate.

Analiza se axează pe două direcții: în primul rând este realizat un examen amănunțit pentru două principii fundamentale ale executării pedepselor privative: *interzicerea supunerii la tortură, la tratamente inumane sau degradante ori la alte rele tratamente și interzicerea discriminării*; în al doilea rând, sunt analizate o serie de drepturi și libertăți, prevăzute la art. 28, 63, 64 și 76 din Legea nr. 254/2013, respectiv: *libertatea conștiinței, a opiniilor și libertatea credințelor religioase; dreptul de petiționare și dreptul la corespondență, inclusiv prezentarea măsurilor pentru asigurarea acestor drepturi și dreptul de a vota*.

Analiza regulilor aplicabile persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate este realizată printr-o abordare structurală unitară, având ca punct de plecare identificarea cadrului legislativ și, subsecvent, identificarea noțiunilor specifice, respectiv: tortură, tratamente inumane sau degradante; discriminare; libertatea conștiinței, a opiniilor și a credințelor religioase; dreptul de petiționare și dreptul la corespondență; dreptul de a alege.

În continuare, sunt abordate cu prioritate aspecte particulare care interesează incidența acestor reguli pentru persoanele private de libertate.

O parte deosebit de importantă, care întregește imaginea de ansamblu a temelor supuse analizei, este reprezentată de examenul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv, de cel al jurisprudenței naționale, cu accent pe analiza încheierilor judecătorilor de supraveghere a privării de libertate.

Capitolul al IV-lea. Protecția prin mijloace de drept substanțial își propune analizarea acestor mijloace, prin care se asigură protecția persoanelor private de libertate.

² J. Morange, *Libertățile publice*, ediția a 7-a actualizată, Ed. Rosetti, București, 2002, p. 138.

Avem în vedere, în primul rând, analizarea circumstanței agravante constând în *săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte, prevăzută la art. 77 lit. h) din Codul penal.*

Analiza cadrului legal se concentrează, apoi, pe cercetarea conținutului unor infracțiuni din Codul penal: *Supunerea la rele tratamente (art. 281); Tortura (art. 282); Violarea secretului corespondenței (art. 302); Împiedicarea exercitării libertății religioase (art. 381); Împiedicarea exercitării drepturilor electorale (art. 385).*

Capitolul al V-lea. Activitatea judecătorului de supraveghere a privării de libertate. Prin Legea nr. 275/2006, cadrul legislativ în domeniul executării pedepselor a cuprins o dezvoltare modernă a sistemului penitenciar românesc, prin introducerea unui judecător delegat privind executarea pedepselor cu închisoarea, așa încât executarea acestor pedepse a început să fie realizată sub supravegherea, controlul și autoritatea unui judecător, asigurând deplina legalitate a executării pedepsei.³

În continuarea dispozițiilor cuprinse în cadrul legal anterior (Legea nr. 275/2006), instituția judecătorului de supraveghere a privării de libertate, în terminologia consacrată în prezent prin Legea nr. 254/2013, vine să consolideze și să exprime ferm opțiunea legiuitorului român pentru un control eficient a modului în care persoanele sunt private de libertate (indiferent de spațiul de deținere: penitenciare, centre de reținere și arestare preventivă, centre de arestare preventivă, centre educative, centre de detenție pentru minori).

Este important de subliniat faptul că judecătorul de supraveghere a privării de libertate nu este parte din administrația penitenciarului, deși își desfășoară activitatea, fizic, în sediul administrației penitenciarului. Acesta poartă autoritatea judecătorească pe tot parcursul exercitării activității, fiind independent de puterea executivă (administrația penitenciarului), menținându-și apartenența și statutul de judecător.

Capitolul în discuție cuprinde o analiză a instituției judecătorului de supraveghere, fiind expuse atât elemente care să intereseze desemnarea și incompatibilitatea acestuia, dar și detalierea atribuțiilor judecătorului de supraveghere a privării de libertate, atât cele administrative, cât și cele administrativ-jurisdicționale, după cum urmează:

a.) atribuții cu caracter administrativ-jurisdicțional:

- ✓ *soluționează în termenul prevăzut de lege plângerile deținuților privind exercitarea drepturilor prevăzute de lege;*
- ✓ *soluționează plângerile privind stabilirea și schimbarea regimurilor de executare a pedepselor și a măsurilor educative privative de libertate;*

³ R. F. Geamănu, *Implementing a National Preventive Mechanism [...]*, op. cit., p. 78.

- ✓ *soluționează plângerile deținuților privind aplicarea sancțiunilor disciplinare;*
- b.) atribuții cu caracter administrativ:
- ✓ *acordă audiențe persoanelor private de libertate;*
- ✓ *participă la procedura refuzului de hrană;*
- ✓ *participă, în calitate de președinte, la ședințele comisiei pentru liberare condiționată;*
- ✓ *acordă avizul pentru recoltarea probelor biologice, în vederea testării persoanei condamnate, în cazul în care există indicii că aceasta a consumat substanțe stupefiante, alcool ori substanțe toxice sau a ingerat fără prescripție medicală medicamente de natură a crea tulburări de comportament;*
- ✓ *efectuează controale la fața locului, în locurile de deținere;*
- ✓ *exercită orice alte atribuții prevăzute de lege.*

Amintim că, potrivit dispozițiilor legale [art. 9 alin. (1) din Legea nr. 254/2013], *judecătorul de supraveghere a privării de libertate supraveghează și controlează asigurarea legalității în executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate, prin exercitarea atribuțiilor stabilite prin lege.*

Pe cale de consecință, toate aspectele privind supravegherea și controlul legalității executării pedepselor sunt în competența judecătorului de supraveghere a privării de libertate, care dispune, pin încheiere.

În încheiere, precizăm faptul că o parte importantă a acestui capitol este reprezentată de examenul jurisprudenței naționale, cu accent pe studiul încheierilor judecătorilor de supraveghere a privării de libertate.

Capitolul al VI-lea. Contestația împotriva încheierii judecătorului de supraveghere a privării de libertate cuprinde o analiză ce reprezintă o prelungire firească, indisolubilă, a studiului realizat în cuprinsul *Capitolului al V-lea* cu privire la activitatea judecătorului de supraveghere a privării de libertate.

Astfel, acest mecanism de protecție a persoanelor private de libertate nu ar fi fost complet fără asigurarea posibilității deținutului de a ataca încheierea judecătorului de supraveghere a privării de libertate printr-o procedură judiciară publică și contradictorie.

Exercițiul contestației are în vedere numai componenta administrativ-jurisdicțională a activității judecătorului de supraveghere a privării de libertate. Pe cale de consecință, vor putea fi contestate numai încheierile judecătorului de supraveghere a privării de libertate pronunțate în legătură cu următoarele atribuții:

- ✓ *soluționarea plângerilor privind exercitarea drepturilor prevăzute de lege;*
- ✓ *soluționarea plângerilor privind stabilirea și schimbarea regimurilor de executare a pedepselor;*
- ✓ *soluționarea plângerilor privind aplicarea sancțiunilor disciplinare.*

Capitolul detaliază elementele de procedură, care interesează competența materială a instanței, titularul contestației, instanța competentă, depunerea și transmiterea contestației către instanța competentă.

În continuare analiza vizează procedura de judecată, respectiv: desfășurarea judecății; soluția instanței și comunicarea; punerea în executare.

O atenție deosebită a fost acordată studiului practicii judiciare existente la nivelul judecătoriilor cu privire la judecarea contestațiilor împotriva încheierilor judecătorului de supraveghere a privării de libertate.

În final, este realizată o analiză a jurisprudenței Curții Constituționale cu privire la validarea mecanismului de protecție a deținuților din punct de vedere al rigorilor constituționale, fără de care analiza mecanismului administrativ-jurisdicțional (plângerea asupra căreia se pronunță judecătorul de supraveghere) și a celui jurisdicțional (contestația împotriva unei încheieri a judecătorului de supraveghere) nu poate fi considerată completă.

Concluziile cercetării și propunerile de lege ferenda încheie lucrarea științifică, fiind expuse o serie de evaluări a rezultatelor cercetării întreprinse, precum și o serie de propuneri *de lege ferenda*, menite să îmbunătățească cadrul normativ actual, să asigure o interpretare unitară a dispozițiilor legale și să ofere consistență unor instituții deja reglementate.

Spre exemplu, propunerile *de lege ferenda* privesc, pe de-o parte, organizarea activității judecătorului de supraveghere a privării de libertate (cum ar fi propunerile cu privire la incompatibilitatea judecătorului de supraveghere) și, pe de altă parte, o serie de elemente care interesează substanța atribuțiilor acestuia ori chiar a drepturilor stabilite pentru persoanele private de libertate [spre exemplu, modificarea art. 40 alin.(11) din Legea nr. 254/2013 prin includerea soluției menținerii regimului de executare drept soluție ce permite exercitarea căii de atac a plângerii].

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. Bibliografie primară (tratate, cursuri, monografii)

I. 1. Literatură juridică română

1. A. Vlăsceanu, A. Barbu, Noul Cod penal comentat prin raportare la Codul penal anterior, Ed. Hamangiu, București, 2014
2. B. Selejan-Guțan, Spațiul European al drepturilor omului. Reforme, practici, provocări, Ed. C. H. Beck, București, 2008
3. C. Bîrsan, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, Vol. I. Drepturi și libertăți, Ed. All Beck, București, 2005
4. C. Ionescu, Legile electorale pe înțelesul tuturor, Ed. All Beck, București, 2004
5. C. Mitrache, C. Mitrache, Drept penal român. Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2014
6. C.G. Rătescu, H. Asnavorian, I. Ionescu-Dolj, T. Pop, I.Gr. Periețeanu, M.I. Papadopolu, V. Dongoroz, N. Pavelescu, Codul penal Carol al II-lea adnotat, Vol. I, Partea generală, art. 1-183, Ed. Librăriei Socec & Co. SA, București, 1937
7. D. Bogdan, Arestarea preventivă și detenția în jurisprudența C.E.D.O., ediția a 2-a, București, 2011
8. E.M. Nica, Drept electoral, Ed. Sitech, Craiova, 2010
9. E.S. Tănăsescu, Legile electorale. Comentarii și explicații, Ed. All Beck, București, 2004
10. F. Streteanu, Tratat de drept penal. Partea generală, Vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2008
11. F.-A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori), Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Ediția 2, revizuită și adăugită, Ed. C.H. Beck, București, 2014
12. G. Antoniu, T. Toader (coordonatori), Explicațiile Noului Cod penal. Vol. IV, Articolele 257-336, Ed. Universul Juridic, București, 2016
13. G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L. V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelcu, F.-M. Vasile, Codul penal. Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București, 2014
14. G.-S. Barbu, A. Șerban, Drept execuțional penal, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2008
15. Ghe. Florian, Dinamică penitenciară. Reforma structurilor interne, Ed. Oscar Print, București, 1998
16. Gr. Gr. Theodoru, Tratat de drept procesual penal, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2013
17. I. Chiș, Drept execuțional penal. Istoria închisorilor. Executarea pedepselor carcerale, Ed. Wolters Kluwer România, București, 2009
18. I. Chiș, Umanismul dreptului execuțional românesc. Acordarea drepturilor în mediul penitenciar, Ed. Hamangiu, București, 2007
19. I. Chiș, A.B. Chiș, Executarea sancțiunilor penale, Ed. Universul Juridic, București, 2015
20. I. Muraru, E. S. Tănăsescu (coord.), Constituția României. Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București, 2008

21. I. Pascu, V. Dobrinoiu, T. Dima, M. Hotca, C. Păun, I. Chiș, M. Gorunescu, M. Dobrinoiu, Codul penal comentat, Vol. I. Partea generală, ediția I, Ed. Universul Juridic, București, 2012
22. I. Chiș, Pedepsele penale necarcerale ale secolului XXI. Implementarea modelelor de pedepse necarcerale prin implicarea științelor penale la nevoile de resocializare a persoanelor condamnate, Ed. Wolters Kluwer România, București, 2009
23. I. Oancea, Drept execuțional penal, Ed. All, București, 1998
24. M. A. Hotca (coord.), P. Buneci, M. Gorunescu, N. Neagu, R. Slăvoiu, R.-F. Geamănu, D. G. Pop, Instituții de drept penal, Ed. Universul Juridic, București, 2014
25. M. Basarab, V. Pașca, Ghe. Mateuț, Ctin. Butiuc, Codul penal comentat, Vol. I. Partea generală, Ed. Hamangiu, București, 2007
26. M. Basarab, V. Pașca, Ghe. Mateuț, T. Medeanu, Ctin. Butiuc, M. Bădilă, R. Bodea, P. Dungan, V. Mirișan, R. Mancaș, C. Miheș, Codul penal comentat, Vol. II. Partea specială, Ed. Hamangiu, București, 2008
27. M.A. Hotca, Codul Penal. Comentarii și explicații, Ed. C.H. Beck, București, 2007
28. M. Hotca, M. Gorunescu, N. Neagu, R.-F. Geamănu, M. Dobrinoiu, M. Sinescu, R. Slăvoiu, D. L. Al-Kawadri, C. Nedelcu, A. Hărățau, Noul Cod penal. Note. Corelații. Explicații, Ed. C. H. Beck, București, 2014
29. M. I. Rusu, Drept execuțional penal, Ed. Hamangiu, București, 2015
30. M. Udrioiu, O. Predescu, Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român, Ed. C.H. Beck, București, 2008
31. P. Dungan, T. Medeanu, V. Pașca, Drept penal. Partea specială. Prezentare comparativă a noului Cod penal și a Codului penal din 1968, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2013
32. R. Chiriță, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații. Vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2007
33. R. Chiriță, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații. Vol. II, Ed. C.H. Beck, București, 2007
34. R.-F. Geamănu, Elemente de drept electoral. Infrațiuni electorale. Legislație, doctrină, jurisprudență, drept comparat, Ed. C.H. Beck, București 2015
35. R. Slăvoiu, Protecția penală a vieții private, Ed. Universul Juridic, București, 2016
36. S. Bogdan (coordonator), D. A. Șerban, G. Zlati, Noul Cod penal. Partea specială. Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană, Ed. Universul Juridic, București, 2014
37. S. Vasile, Noi direcții în psihologia penitenciară. Adaptarea corecțională și clasificarea corecțională, Ed. Universul Juridic, București, 2011
38. Șt. Daneș, V. Papadopol, Individualizarea judiciară a pedepselor, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1985
39. T. Toader, Drept penal român, Partea specială, ed. a 2-a, revizuită și actualizată, Ed. Hamangiu, București, 2007

40. T. Vasiliu, G. Antoniu, Șt. Daneș, Gh. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D.C. Popescu, V. Rămureanu, Codul penal comentat și adnotat. Partea generală, Ed. Științifică, București, 1972
41. T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, D. Lucinescu, V. Papadopol, V. Rămureanu, Codul penal comentat și adnotat. Vol. I, Partea specială, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975
42. T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, Șt. Daneș, Ghe. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D. C. Popescu, V. Rămureanu, Codul penal comentat și adnotat. Vol. II, Partea specială, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977
43. V. Dobrinoiu, I. Pascu, M. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinoiu, N. Neagu, M. C. Sinescu, Codul penal comentat. Vol. II. Partea specială, ediția I, Ed. Universul Juridic, București, 2012
44. V. Dongoroz, I. Fodor, S. Kahane, N. Iliescu, I. Oancea, C. Bulai, R. Stănoiu, Explicații teoretice ale Codului penal român. Vol. I. Partea generală, Ed. Academiei, București, 1969
45. V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, Explicații teoretice ale Codului penal român. Vol III. Partea specială, Ed. Academiei, București, 1971
46. V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, Explicații teoretice ale Codului penal român. Vol. IV. Partea specială, Ed. Academiei, București, 1972

I. 2. Literatură juridică străină

1. A. Abass, International Law, Oxford University Press, Oxford, 2012
2. A. Mowbray, Cases and materials on the European Convention on Human Rights, Oxford University Press, Oxford, 2007
3. A. Arnall, A. Dashwood, M. Dougan, M. Ross, E. Spaventa, D. Wyatt, Wyatt and Dashwood's European Union Law, fifth edition, Thomson. Sweet & Maxwell, London, 2006
4. A.I. Pérez Cepeda, L.Z. Rodríguez, N.S. Mulas, J.F. García, Lecciones y Materiales para el Estudio del Derecho Penal. Tomo VI: Derecho Penitenciario, 2ª edición, Iustel, Madrid, 2016
5. C. Juanatey Dorado, Manual de Derecho Penitenciario, 3ª edición, Iustel, Madrid, 2016
6. D. Harris, M. O'Boyle, C. Warbrick, Law of the European Convention on Human Rights, 2nd edition, Oxford University Press, Oxford, 2009
7. D. van Zyl Smit, S. Snacken, Principles of European prison law and policy. Penology and human rights, Oxford University Press, Oxford, 2011
8. F. Dünkel, J. Jesse, I. Pruin, M. von der Wense (Eds.), European Treatment, Transition Management, and Re-Integration of High-Risk Offenders, Forum Verlag Godesberg, Mönchengladbach, 2016
9. J. Morange, Libertățile publice, ediția a 7-a actualizată, Ed. Rosetti, București, 2002
10. J. Rehman, International Human Rights Law: a practical approach, 2nd edition, Pearson Education Limited, Harlow, 2010

11. J.-F. Renucci, *Tratat de drept European al drepturilor omului*, Ed. Hamangiu, București, 2009
12. J.-P. Céré, *La prison*, 2e edition, Dalloz, Paris, 2016
13. J.-P. Céré, C. E. A. Japiassu, *Les systèmes pénitentiaires dans le monde*, 2e edition, Dalloz, Paris, 2011
14. K. Reid, *A practitioner's guide to the European Convention on Human Rights*, 3rd edition, Thomson Sweet & Maxwell, London, 2008
15. L. Berg, M. Enrich Mas, P. Kempees (editors), *Cohérence et impact de la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme*, *Liber amicorum Vincent Berger*, Wolf Legal Publishers (WLP), Oisterwijk, 2013
16. M. Herzog-Evans, *Droit pénitentiaire*, deuxième édition, Dalloz, Paris, 2012
17. M. Rumore (editor), *Compendio di Diritto Penitenziario*, X Edizione, Gruppo Editoriale Simone, Napoli, 2011
18. N. S. Rodley, M. Pollard, *The treatment of prisoners under international law*, 3rd edition, Oxford University Press, Oxford, 2011
19. P. van Dijk, F. van Hoof, A. van Rijn, L. Zwaak, *Theory and practice on the European Convention on Human Rights*, 4th edition, Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2006
20. R. M. Mata y Martín, *Fundamentos del Sistema Penitenciario*, Tecnos, Madrid, 2016
21. R.K.M. Smith, *International Human Rights*, 5th edition, Oxford University Press, Oxford, 2012

II. Bibliografie secundară (articole, studii, conferințe, rapoarte)

II. 1. Literatură juridică română

1. A. Șerban, *Considerații asupra noii Legi privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal nr. 275/2006*, în *Curierul Judiciar* nr. 6/2008, Ed. C. H. Beck, București, 2008.
2. A.N.P., *Raport anual de activitate – 2015*
3. A.N.P., *Notă privind situația pe luna martie 2015 a dinamicii și structurii efectivelor de persoane private de libertate*
4. A.N.P., *Notă privind situația pe luna decembrie 2016 a dinamicii și structurii efectivelor de persoane private de libertate*
5. Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (A.P.A.D.O.R.-C.H.), *Raport privind vizita în Penitenciarul Giurgiu*, 6.02.2009
6. Asociația Pro Democrația, România. *Reguli și nereguli în alegerile locale 2008. Raport cu privire la monitorizarea campaniei electorale și observarea procesului de votare de la alegerile pentru autoritățile publice locale din iunie 2008*, București, octombrie 2008
7. Autoritatea Electorală Permanentă, *Raport asupra organizării și desfășurării alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din 30.11.2008*
8. Avocatul Poporului, *Raport de activitate pentru anul 2015*, București, 2016
9. C. C. Ghigheci, M. Vasilescu, *Rolul și locul judecătorului delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate*, R.D.P. nr. 1/2008

10. C. Mihalaș, Scurtă analiză a atribuțiilor judecătorului delegat prin prisma Legii nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, *Dreptul* nr. 11/2008
11. C.-L. Popescu, Sancțiunea pierderii drepturilor electorale, în *Pro Lege*, nr. 4/1996
12. D. A. Zurbău, Elemente de noutate aduse prin Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor, *Caiete de Drept Penal*, nr. 2/2014, Ed. Universul Juridic, București,
13. Expunerea de motive a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal
14. M. Badea, Scrisori, exive și petiții: corespondența scrisă a persoanelor deținute, în *Revista Sociologie Românească*, volumul VIII, Nr. 3, 2010
15. O. Musta, Unele reflecții privitoare la interpretarea sintagmei „judecătoria în a cărei circumscripție se află penitenciarul” prevăzută de art. 74 alin.(5) din Legea nr. 275/2006, *Dreptul* nr. 3/2009, Ed. C.H. Beck, București, 2009
16. R. F. Geamănu, Condițiile materiale de detenție ale persoanelor private de libertate în lumina art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, *Dreptul* nr. 12/2009, Ed. C.H. Beck, București, 2009
17. R. F. Geamănu, Implementing a National Preventive Mechanism for the prevention of torture and other forms of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment in places of detention in Romania, *The International Conference CKS 2012 Challenges of the Knowledge Society*, Bucharest, May 11-12, 2012, 6th Edition, CKS eBook 2012, Ed. Pro Universitaria, 2012
18. R.-F. Geamănu, Hunger strikes and force-feeding in prisons, *The International Conference Challenges of the Knowledge Society - CKS 2016*, Bucharest, May 20-21, 2016, 10th Edition
19. R.D. Popescu, A. Gheorghe, Producerea efectelor juridice ale actelor normative, în *Revista Transilvană de Științe Administrative*, nr. 2(31)/2012
20. Raportul Inspecției Judiciare a C.S.M. privind respectarea dispozițiilor legale de către judecătorii delegați cu executarea pedepselor, în conformitate cu prevederile Legii nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, nr. 1806/IJ/1179/DIJ/2013
21. T. C. Medeanu, Tortura în practica instanțelor naționale și internaționale, *R.D.P.*, anul XVI, nr. 1/2009

II. 2. Literatură juridică străină

1. A. Reidy, The prohibition of torture. A guide to the implementation of Article 3 of the European Convention on Human Rights. Human rights handbooks, No. 6, Directorate General of Human Rights, Council of Europe, 2002
2. Association for the Prevention of Torture (APT) and the Center for Justice and International Law (CEJIL), *Torture in International Law. A guide to jurisprudence*, 2008
3. B. de Lamy, Chronique de droit penal constitutionnel. Jurisprudence, în *Revue de science criminelle et de droit pénal compare* nr. 1/2011

4. D. Long, Report on the current state of play and possible solutions to assist the process of designating or establishing a National Preventive Mechanism in Romania, Human Rights Implementation Centre, University of Bristol, August 2011
5. F. Grotz, Recurrent challenges and problematic issues of electoral law, în Venice Commission, European electoral heritage – 10 years of the Code of Good Practice în Electoral Matters, Conference, Tirana, Albania, 2-3 July 2013, Science and technique of democracy, no. 50, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2012
6. J. Alvarez, Prison et récidive. Chronique de recherche sur les apports de la socio-démographie pénale au débat sur l'inflation carcérale et la récidive, în R.S.C. nr. 3/2008
7. J. Murdoch, Protecting the right to freedom of thought, conscience and religion under the European Convention on Human Rights, Council of Europe Human Rights Handbooks, Council of Europe, Strasbourg, 2012
8. P. Poncela, L'harmonisation des normes pénitentiaires européennes, în R.S.C. nr. 1/2007
9. P. Poncela, La crise du logement pénitentiaire, în R.S.C. nr. 4/2008
10. S. Golubok, Right to free elections: case-law of the European Court of Human Rights, University of Essex, Law Department, 2007

III. Rapoarte și instrumente oficiale internaționale și europene

1. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Manual de drept european privind nediscriminarea, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2011
2. Asociația pentru Prevenirea Torturii (APT), Monitorizarea locurilor de deținere. Ghid practic, Geneva, aprilie 2004
3. Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), Codul bunelor practici în materie electorală. Linii directoare, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni Plenare (Veneția, 18 octombrie - 19 octombrie 2002)
4. Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), Raport privind stadiile și criteriile politice de evaluare a alegerilor, adoptat de Consiliul pentru Alegeri Democratice la cea de-a 34-a reuniune (Veneția, 14 octombrie 2010) și de Comisia de la Veneția la cea de-a 84-a Sesiune Plenară (Veneția, 15-16 octombrie 2010), de A. Gross (expert, Elveția), 21 octombrie 2010, Strasbourg
5. C.P.T. (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment), C.P.T. Standards, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2015
6. C.P.T., Raportul privind vizita C.P.T. în România, 2 aprilie 2004
7. M. Nowak, Civil and political rights, including the questions of torture and detention. Torture and other cruel, inhuman or degrading treatment. Report of the Special Rapporteur on the question of torture, E/CN.4/2006/6, 23 December 2005

8. Raportul privind vizita efectuată în România în perioada 5 – 17 iunie 2014 de către Comitetul european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, CPT/Inf (2015) 32, Strasbourg, 24 septembrie 2015
9. The Green Paper on strengthening mutual trust in the European judicial area – A Green Paper on the application of EU criminal justice legislation in the field of detention, adoptată de Comisia Europeană la 14 iunie 2011, Bruxelles

IV. e-Bibliografie

1. <http://anp.gov.ro/>
2. <http://www.apador.org>
3. <http://www.avp.ro/index.php?lang=ro-ro>
4. <http://www.cdep.ro/>
5. <http://www.clr.ro/binform.htm>
6. <http://www.coe.int/>
7. <http://www.consilium.europa.eu/en/home/>
8. <http://www.conventions.coe.int/>
9. www.cpt.coe.int
10. www.csm1909.ro
11. <http://curia.europa.eu/>
12. <http://www.echr.coe.int/>
13. <http://www.europarl.europa.eu/>
14. <http://www.scj.ro>
15. <http://treaties.un.org/>
16. <http://www.un.org/>
17. <http://www.unhchr.ch>
18. <http://www.unodc.org/>
19. <http://www.venice.coe.int>

V. Legislație

V. 1. Legislație națională

1. Constituția României, republicată
2. Legea nr. 23/1969 privind executarea pedepselor, republicată
3. Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal
4. H.G. nr. 1897/2006 pentru aprobarea regulamentului de aplicare a Legii nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal
5. Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
6. Legea nr. 287/2009 privind Codul civil
7. Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală
8. O.M.J. nr. 432/C/2010 pentru aprobarea Instrucțiunilor privind evidența nominală și statistică a persoanelor private de libertate aflate în unitățile subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor

9. O.M.J. nr. 433/C/2010 pentru aprobarea Normelor minime obligatorii privind condițiile de cazare a persoanelor private de libertate
10. O.M.J. nr. 1676/C/2010 pentru aprobarea Regulamentului privind siguranța locurilor de deținere din subordinea A.N.P.
11. Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 757 din 12 noiembrie 2012
12. Ordinul comun al ministrului justiției nr. 429/C/2012 și al ministrului sănătății nr. 125/2012 privind asigurarea asistenței medicale persoanelor private de libertate aflate în custodia A.N.P.
13. Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal
14. Hotărârea C.S.M. (Plen) nr. 89/2014 pentru aprobarea Regulamentului de organizare a activității judecătorului de supraveghere a privării de libertate
15. O.U.G. nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară
16. H.G. nr. 157/2016 pentru aprobarea regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal
17. O.M.J. nr. 4000/C/2016 pentru aprobarea Regulamentului privind asistența religioasă a persoanelor private de libertate aflate în custodia Administrației Naționale a Penitenciarelor

V. 2. Legislație străină

§ 1. Organizația Națiunilor Unite

1. Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților (Regulile Mandela), 2015
2. Convenția internațională cu privire la drepturile civile și politice.
3. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, adoptată și deschisă spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 2106 (XX) din 21 decembrie 1965
4. Convenția Națiunilor Unite împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, 1984
5. Declarația Universală a Drepturilor Omului, 1948
6. Protocolul opțional (OPCAT) la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (adoptată la New York la 10 decembrie 1984), 2002

§ 2. Consiliul Europei

1. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și protocoalele adiționale
2. Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, 1987

3. Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei nr. Rec(2006)2 din 11 ianuarie 2006 referitoare la Regulile Penitenciare Europene

§ 3. Uniunea Europeană

1. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene
2. Directiva Consiliului 93/109/CE din 6 decembrie 1993 de stabilire a normelor de exercitare a dreptului de a alege și de a fi ales pentru Parlamentul European pentru cetățenii Uniunii care au reședința într-un stat membru în care nu sunt resortisanți
3. Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană
4. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
5. Tratatul privind Uniunea Europeană

§ 4. Legislația altor state

1. Codul penal al Austriei
2. Codul penal al Bulgariei
3. Codul penal al Franței
4. Codul penal al Germaniei
5. Codul penal al Italiei
6. Codul penal al Republicii Moldova
7. Codul Regulamentelor Federale al S.U.A.
8. Codul penal al Spaniei

VI. Jurisprudență

VI. 1. Jurisprudență națională

1. Decizia C.C.R. nr. 403/2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 alin. (4) și (6), art. 39 alin. (1) și (2), art. 71 alin. (1) lit. d), e) și f) și alin. (3), art. 72 alin. (1) și (3), art. 73 alin. (1), (2), (4) și (5) și art. 74 alin. (1), (3), (4), (5), (7) și (8) din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, precum și a dispozițiilor art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale
2. Decizia C.C.R. nr. 405/2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal
3. Decizia C.C.R. nr. 733/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 39 alin. (15) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal
4. Decizia C.C.R. nr. 598/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 39 alin. (17) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor

și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal

5. Decizia C.C.R. nr. 222/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 69 alin. (1) lit. b) și ale art. 110 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal

6. Decizia C.C.R. nr. 535/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 39 alin. (16) și alin. (17) și ale art. 56 alin. (12) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal

7. Î.C.C.J., Secțiunile Unite, decizia nr. LXXIV (74) din 5.11.2007

8. Î.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 927/2010

9. Î.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 1886/2010

10. Judecătoria Sectorului 5 București, sentința penală nr. 1495/2008, nepublicată

11. Judecătoria Sectorului 5 București, sentința penală nr. 1938/2015, nepublicată

12. Judecătoria Sectorului 5 București, sentința penală nr. 938/2016, nepublicată

13. Judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate, Penitenciarul Codlea, încheierea nr. 518/2008, nepublicată

14. Judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate, Penitenciarul București-Rahova, încheierea nr. 1147/2015, nepublicată

15. Judecătorul delegat pentru executarea pedepselor privative de libertate, Penitenciarul București-Rahova, încheierea nr. 1250/2015, nepublicată

VI. 2. Jurisprudență străină

§ 1. Jurisprudență internațională

1. Comitetul O.N.U. pentru Drepturile Omului, cauza *Clement Boodoo c. Trinidad and Tobago*, 74th Session, 18 March – 5 April 2002, Communication No. 721/1996, U.N. Doc. CCPR/C/74/D/721/1996

2. Comitetul O.N.U. pentru Drepturile Omului, cauza *Grille Motta c. Uruguay*, nr. 11/1977, UN Doc CCPR/C/10/D/11/1977, IHRL 2799 (UNHRC 1980), 29.07.1980

3. Curtea Inter-Americană a Drepturilor Omului (Inter-American Court of Human Rights), hotărârea din 7 septembrie 2004, în cauza *Tibi c. Ecuador*

§ 2. Curtea Europeană a Drepturilor Omului

1. Decizia Comisiei în cauza X. c. Germania, 9 mai 1984, nr. 10565/83

2. C.E.D.O., decizia din 28 iunie 1984, în cauza *Campbell and Fell c. Marea Britanie*, nr. 7819/77; 7878/77

3. C.E.D.O., hotărârea din 2.03.1987, în cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt c. Belgia*, nr. 9267/81

4. C.E.D.O., hotărârea din 21 octombrie 1996, în cauza *Calogero Diana c. Italia*, nr. 15211/89

5. C.E.D.O., hotărârea din 15 noiembrie 1996, în cauza *Domenichini c. Italia*, nr. 15943/90

6. C.E.D.O., hotărârea din 23 septembrie 1998, în cauza Petra (nr. 1) c. România, nr. 115/1997/899/1.111
7. Comisia, decizia din 21.10.1998, în cauza Habsburg-Lothringen c. Austria, nr. 15344/89
8. C.E.D.O., hotărârea din 18.01.1999, în cauza Matthews c. Marea Britanie, nr. 24833/94
9. C.E.D.O., hotărârea din 26 octombrie 2000, în cauza Kudla c. Polonia
10. C.E.D.O., hotărârea din 19 aprilie 2001, în cauza Peers c. Grecia
11. C.E.D.O., hotărârea din 4 iunie 2002, în cauza William Faulkner c. Marea Britanie, nr. 37471/97
12. C.E.D.O., hotărârea din 15 iulie 2002, în cauza Kalachnikov c. Rusia
13. C.E.D.O., hotărârea din 29 aprilie 2003, în cauza Aliev c. Ucraina
14. C.E.D.O., hotărârea din 3 iunie 2003, în cauza Pantea c. România, nr. 33343/96
15. C.E.D.O., hotărârea din 3 iunie 2003, în cauza Silvestru Cotleț c. România, nr. 38565/97
16. C.E.D.O., hotărârea din 5 octombrie 2004, în cauza Barbu Anghelescu (nr. 1) c. Romania
17. C.E.D.O., hotărârea din 12 octombrie 2004, în cauza Bursuc c. Romania
18. C.E.D.O., hotărârea din 12 mai 2005, în cauza Öcalan c. Turcia
19. C.E.D.O., hotărârea din 6 iulie 2005, în cauza Nachova și alții c. Bulgaria, nr. 43577/98 și 43579/98
20. C.E.D.O., hotărârea din 6.10.2005, în cauza Hirst c. Marea Britanie (nr. 2), nr. 74025/01
21. C.E.D.O., hotărârea din 9 noiembrie 2006, în cauza Melinte c. Romania
22. C.E.D.O., hotărârea din 26 aprilie 2007, în cauza Dumitru Popescu (nr.1) c. Romania
23. C.E.D.O., decizia din 19 iunie 2007, în cauza Ciorap c. Moldova, nr. 12066/02
24. C.E.D.O., decizia din 29 aprilie 2008, în cauza Petrea c. România, nr. 4792/03
25. C.E.D.O., hotărârea din 4 noiembrie 2008, în cauza Niță c. Romania
26. C.E.D.O., hotărârea din 24 februarie 2009, în cauza Gagiu c. România, nr. 63258/00
27. C.E.D.O., decizia din 26 mai 2009, în cauza Măciucă c. România, nr. 25763/03
28. C.E.D.O., hotărârea din 24 noiembrie 2009, în cauza Bolovan v. Romania
29. C.E.D.O., decizia din 16 februarie 2010, în cauza V.D. c. România, nr. 7078/02
30. C.E.D.O., decizia din 26 octombrie 2010, în cauza Coman c. România, nr. 34619/04
31. C.E.D.O., hotărârea din 9 noiembrie 2010, în cauza Ali (nr. 1) c. România, nr. 20307/021831/02
32. C.E.D.O., hotărârea din 22.05.2012, în cauza Scoppola c. Italia (nr. 3), nr. 126/05
33. C.E.D.O., hotărârea din 23.11.2010, în cauza Greens și M.T. c. Marea Britanie, nr. 60041/08 și 60054/08
34. C.E.D.O., hotărârea din 21 iunie 2011 în cauza Gog c. România, nr. 9643/03

35. C.E.D.O., hotărârea din 13 iulie 2011, în cauza Antochi c. România, nr. 36632/04
36. C.E.D.O., hotărârea din 24 iulie 2012, în cauza Iacov Stanciu c. Romania, nr. 35972/05
37. C.E.D.O., hotărârea din 13.11.2012, în cauza Cucu c. România, nr. 22362/06
38. C.E.D.O., hotărârea 8 ianuarie 2013, în cauza Torreggiani și alții c. Rusia, nr. 43517/09, 46882/09, 55400/09, 57875/09, 61535/09, 35315/10 și 37818/10
39. C.E.D.O., decizia din 5 martie 2013, în cauza Geanopol c. România, nr. 1777/06
40. C.E.D.O., hotărârea din 15 octombrie 2013, în cauza Ali (nr. 2) c. România, nr. 30595/09
41. C.E.D.O., hotărârea din 17 decembrie 2013, în cauza Vârtic c. România, nr. 14150/08
42. C.E.D.O., hotărârea din 1 aprilie 2014, în cauza Enache c. României, nr. 10662/06
43. C.E.D.O., hotărârea din 15 aprilie 2014, în cauza Florin Andrei c. România, nr. 33228/05
44. C.E.D.O., decizia din 20 mai 2014, în cauza Matei c. România, nr. 26244/10
45. C.E.D.O., hotărârea din 17 iulie 2014, în cauza Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României c. România, nr. 47848/08
46. C.E.D.O., hotărârea din 12.08.2014, în cauza Firth și alții c. Marea Britanie, nr. 47784/09, nr. 47806/09, nr. 47812/09, nr. 47818/09, nr. 47829/09, nr. 49001/09, nr. 49007/09, nr. 49018/09, nr. 49033/09 și nr. 49036/09
47. C.E.D.O., decizia de admisibilitate din 2 februarie 2016, în cauza Șopârlă c. România, nr. 76884/12
48. C.E.D.O., hotărârea din 19 aprilie 2016, în cauza Gheorghe Dima c. Romania, nr. 2770/09
49. C.E.D.O., hotărârea din 20 octombrie 2016, în cauza Muršić c. Croația, nr. 7334/13

§ 3. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene

1. C.J.U.E., hotărârea din 5 aprilie 2016 în cauzele conexe C-C-404/15 - Pál Aranyosi și C-659/15 PPU - Robert Căldăraru
2. C.J.U.E., hotărârea din 12 iunie 2003 în cauza Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge v Republik Österreich, C-112/00

§ 4. Jurisprudența altor state

1. Franța, 2010, Decizia Consiliului Constituțional nr. 2010-6/7 QPC din 11.06.2010
2. S.U.A., 1987, Turner v. Safley, 482 U.S. 78, 89, 107 S. Ct. 2254, 2261, 96 L. Ed. 2d 64, 79 (1987)
3. S.U.A., 2002, Schreiber v. Ault, 280 F.3d 891 (8th Cir. 2002)
4. S.U.A., 2005, Lamb v. Mo. Dep't of Corr., 154 Fed. Appx. 555 (8th Cir. 2005)